

superius ad quod causa deferri possit. Ergo quæcumque opinio admittatur circa originem immediatam jurisdictionis episcopalium, habere debemus pro illicito atque irrito quidquid gestum est ultra limites prefixos a Sancta Sede.

ARTICULUS V. — DE PRÆCIPUIS EPISCOPORUM OFFICIIS IN
ECCLESIE SUE MINISTERIO.

Episcopus fungitur omnibus summi sacerdotii muneribus; deinde doctoris et legislatoris ministerium habet; tandem regit ac moderatur suis mandatis Ecclesiam cui præest; quæ singula speciali digna sunt attentione.

162. — I^o *Quodnam sit officium Episcopi, titulo pontificis?*

Episcopus, quatenus pontifex, cuncta jura sacerdotii possidet, quorum præcipua sunt: 1° præsidendi cultui publico; 2° fideles sacra unctione confirmandi; 3° clericos ordinandi.

I. Episcopus cultui publico præest; *pontifex enim constituitur in iis quæ sunt ad Deum, ut offerat sacrificia ac laudes Deo persolvat;* et ideo veteres illum appellant *magistrum religionis et pietatis.* « Quemadmodum, ait S. Ignatius, Do- « minus sine Patre nihil facit, sic et vos sine Episcopo, nec « presbyter, nec diaconus, nec laicus, quidquam faciatis eorum « quæ ad Ecclesiam spectant. Rata habeatur Eucharistia illa « quæ sub Episcopo fuerit, vel cui ipse consenserit. Non licet « sine Episcopo baptizare, nec offerre, neque sacrificium im- « molare. » (*Epist. ad Smyrnæos.*)

His magnopere attendendum est, siquidem determinant jura Episcoporum ad providendum dignitati cultus publici et regulas præscribendum quibus cum laici, tum clerici subjiciuntur. Si de ordinatione sacræ liturgiæ agitur, satis cautum fuit per constitutiones pontificias quæ rem deferunt ad Sanctam Sedem, ut dicimus in tertia parte *Prælectionum.* Stabilitata autem forma sacræ liturgiæ auctoritate conciliorum et Rom. Pontificum, singulorum est Episcoporum prospicere ut in suis respec-

tivis Ecclesiis omnia modo debito agantur; et invigilare potissimum ut sui clerici ritus præscriptos in celebratione mysteriorum atque in sacramentorum dispensatione rite observent. Concilium Tridentinum, amplam auctoritatem Ordinariis locorum tribuit, ut « quæcumque huc pertinere visa fuerint, ipsi pro data sibi a « sacrosancta synodo, ac etiam ut delegati Sedis Apostolicæ, pro- « hibent, mandent, corrigan, statuant, atque ad ea invio- « late servanda censuris ecclesiasticis compellant. » (Sess. xxii, *Decretum de observandis et evitandis in celebratione missæ.*)

II. Alterum officium Episcopi est fideles sacramento fidei confirmare, quod ipsis proprium est, vi ordinarii illorum ministerii. « Nam presbyteri, licet secundi sacerdotes sint, ait « S. Innocentius I, pontificatus tamen apicem non habent. Hoc « autem pontificium solis deberi Episcopis, ut vel consignent, « vel Paracletum Spiritum tradant, non solum ecclesiastica con- « suetudo demonstrat, verum et lectio *Actuum Apostolorum...* » (*Epist. ad Decentium. P. Constant. Epistol. RR. PP.*, pag. 858.) Potest tamen hoc officium demandari presbyteris per delegationem quam Sancta Sedes sibi exclusive reservavit in Ecclesia latina. Posita reservatione, Episcopi, nec valide quidem, nedum licite, committerent presbyteris munus confirmandi fideles; licet etenim confirmare sit actus ordinis episcopalium cuius validitas non pendet a Pontificis nutu, delegare tamen simplici presbytero potestatem exercendi hujusmodi actum, refertur ad jurisdictionem potius quam ad ordinem. Quamobrem Clemens VI, priusquam ad catholicam communio- nem reciperet Consolatorem, Armenorum Patriarcham, certior esse voluit an cum Ecclesia Romana sentiret in articulis expre- sis in litteris apostolicis ad eumdem præsulem datis, quæ inter cætera hoc continebant: 3° *Si credis quod solum per Romanum Pontificem possit dispensatio sacramenti confirmationis presbyteris, qui non sunt Episcopi, committi?* 4° *Si credis quod chrismati per quoscumque sacerdotes, qui non sunt Episcopi, neque a Romano Pontifice super hoc commissionem*

*seu concessionem aliquam receperunt, iterum per Episcopum
sint chrismandi¹?*

III. Tertium officium, illudque imprimis notandum, est procreare, vi sacre unctionis impositionisque manuum, clericos qui sua vice erunt et ipsi patres fidelium; unde Episcopus merito pater et princeps nuncupatur. « Episcoporum ordo, ait « S. Epiphanius, est ad gignendos patres, nam hujus est patrum « in Ecclesia propagatio. Ac sacerdotum ordo, cum nequeat « patres progignere, generat tamen per lavacrum regenerationis filios Ecclesiae. Quomodo enim posset patres gignere, po- « testate carens impositionis manuum? » (*Adversus haereses*, lib. III, haeres. LXXV.) De hac potestate Episcopis propria nullum dubium movetur inter catholicos; inquirere autem necessarium est in quos ea uti licite possint. Itaque :

*163. — II° *Quis sit proprius Episcopus, relative ad clericorum ordinationem?*

I. Licet, si ad validitatem ordinationis attendamus, singuli Episcopi possint ordines conferre ubivis terrarum, nusquam ipsis licitum fuit clericos, unde aquaque veniant, ordinare, et suo clero cooptare. Quam ob causam concilium Nicenum statuit : « Si quis ad alienum Episcopum pertinentem audaciter invadere, et in sua Ecclesia ordinare tentaverit, non consentiente Episcopo a quo discessit is qui regulæ mancipatur, ordinatio hujusmodi irrita comprobetur². » Eadem leguntur in decreatis concilii Sardicensis.

Hæc regula videtur olim spectasse ad clericos solummodo, non ad laicos, quod et contextus subindicit. Multa exempla probant Episcopos potuisse manus imponere laicis, nulla habitatione locorum unde oriundi erant. Sic, ut nonnullos citemus :

¹ Cf. Bened. XIV, *de Synodo*, lib. VII, cap. vii et viii, n° 7.

² Labbe, *Collect. conc.*, tom. II, pag. 43, can. xvi, conc. Niceni. Ordinatio facta ab alieno Episcopo declaratur *irrita*, eo sensu quod nullum jus conferat ad legitimum exercitium ordinis: clericus nimurum ab illo Episcopo ordinatus, manet suspensus ab ordine.

sanctus Paulinus ab Episcopo Barcinonensi, sanctus Martinus ab Episcopo Pictaviensi, sanctus Augustinus ab Episcopo Hipponensi, sacris ordinibus initiati sunt. Lege autem ordinationis quisque adscribatur Ecclesiae Episcopi a quo ordines susceperebat; nec exinde fas ipsi erat alio discedere, sine ejusdem præsulis licentia.

Disciplina canonica paulatim immutata fuit, et a pluribus abhinc saeculis invaluit, ut eadem sit lex cum clericis tum laicis, neminique liceat ordines obtinere ab alio quam a proprio Episcopo. Hanc legem indictam habemus in Constitutione Bonifacii VIII : « Cum nullus clericum parochiæ alienæ (id est, diœcesis) præter superioris ipsius licentiam debeat ordinare; superior intelligitur in hoc casu Episcopus, de cuius diœcesi est is, qui ad ordines promoveri desiderat, oriundus; seu in cuius diœcesi beneficium obtinet ecclesiasticum; seu habet, licet alibi natus fuerit, domicilium in eadem. » (Cap. *Cum nullus*, 3, DE TEMPORIBUS ORDINAT., lib. I, in vi.) Concilium Tridentinum permisit insuper ut Episcopus possit familiarem suum non subditum ordinare si per triennium secum commoratus fuerit, et statim ei beneficium conferat. (Sess. xxiii, cap. ix.) Hæc duo capita, in quibus constituitur disciplina præsens circa jus ordinationum, explicavit ac præcisis regulis ad proxim reduxit Innocentius XII, per Bullam *Speculatorum*, ann. 1694.

*164. — II. Juxta constitutiones citatas quatuor sunt Episcopi qui, diverso titulo, jus sibi vindicare valent ordinandi clericum, scilicet : Episcopus originis, domicilii, beneficii, et familiæ.

Episcopus *originis* ille dicitur e cuius diœcesi oriundus est qui ad ordines promovetur. Si quis tamen accidentaliter natus sit in hac dieceesi, v. g. occasione itineris parentum, officii, legationis, alteriusve moræ temporalis, subditus remanet, quoad ordinationem, Episcopo loci in quo parentes domicilium habebant tempore nativitatis filii, nisi pater in loco nativitatis filii tamdiu et eo animo permanserit, ut inibi vere domicilium con-

traxerit. Tunc enim ad domicilium per patrem legitime contractum, attendi debet pro ordinatione ejusdem filii, ut statuit Innocentius XII.

Quoad vero illegitimos attenditur ad domicilium matris: quia cum pater censeatur incognitus, etiamsi casu forte agnoscatur, mos invaluit ut filii sequantur conditionem matris.

Etsi non habeatur ratio loci in quo aliquis spiritualiter natus est per baptismum, videtur tamen admittendam exceptionem pro neophytis conversis ex gentilibus, sive ex Judaeis, qui reputantur in jure canonico originarii loci baptismi. Ita statuit Paulus III, bulla *Cupientes*, an. 1542. Innocentius XII principium quidem generale dedit non attendendi ad originem spiritualem; at vero non derogavit pro casu illo particulari statuto sui prædecessoris¹.

Episcopus *domicilii* potest etiam ordines conferre, modo ordinandus per decennium ibi commoratus sit; vel in eum locum maiorem partem suarum fortunarum transtulerit, « ibique insuper per aliquod considerabile tempus commorando, satis superque suum perpetuo ibidem permanendi animum demonstraverit; et nihilominus, ulterius utroque casu se vere et realiter animum hujusmodi rei habere juramento affirmet. » (*Bulla Speculatores*, § 5.) Triennium reputatur tempus notabile, ad mentem Innocentii XII.

Si filius sit sui juris et seorsim a parentibus habitat, ad illius domicilium attenditur.

Episcopus *beneficii* ille dicitur in cuius diœcesi quis habet beneficium. Potest etiam conferre ordines, modo beneficii fructus sint sufficietes ad honestam clerici sustentationem. Eo sensu Innocentius XII restrinxit caput *Cum nullus*, quod sine ulla limitatione admittebat quemque ordinari posse ab Episcopo diœcesis ubi ecclesiasticum beneficium obtinebat.

Episcopus tandem *familia*, si ita dicere fas est, ille nuncupatur enus domesticus et commensalis ordinandus est. Juxta

¹ Cf. Giraldi, *Expositio juris pontificii*, part. II, sect. xcvi.

decretem concilii Tridentini, Episcopus potest suum familiarem promovere ad ordines, his conditionibus: 1º Quod per tres annos fuerit addictus suo servitio; 2º quod illius sit commensalis, aut saltem ipsius sumptibus fuerit sustentatus; 3º quod ab eo recipiat beneficium sufficiens intra mensem a die ordinatiois. Per hanc beneficij collationem ordinandus fit subditus Episcopo. Non potuisset antea recipere ab eo dispensationem super irregularitate. Ita pluries decisum refert Barbosa, in caput ix, sess. xxiii, conc. Trid.

*165.—Nota 1º Quamvis pluribus abhinc sæculis consuetum fuerit inter Galliarum Episcopos, et quidem non sine gravi ratione, ut ordinent solummodo eos qui sunt originarii suæ diœcesis; hoc tamen semper habuerunt ut placitum commune tacite nitum, non stricte illos obligans; unde *Lefranc de Pompignan* dixit: « Ce règlement est très-sage; cependant il n'a jamais été regardé que comme une convention entre les prélates du royaume; son inobservation n'entraîne aucune censure, ni peine canonique¹. »

2º Cum quatuor Episcopi habeant singuli jus ordines conferendi, licitum est pro arbitrio ad utrumvis illorum recurrere, vel ab eis litteras dimissoriales obtinere. Imo licitum etiam foret ab uno primam tonsuram, ab altero subdiaconatum, a tertio diaconatum vel presbyteratum recipere, quia ordinatio ab uno recepta non impedit quominus alii habeant titulum canonicum; et clericus qui ab uno ordinem recepit, non censetur renuntiasse suo juri alterum Episcopum adeundi, nisi libere sponderit. Ita responsum fuit a sacra Congregatione, ann. 1666. Expositis variis casibus quos referimus, S. Congregatio censuit: « Variationem in unoquoque ex proenarratis casibus, dummodo in fraudem non fiat, licitam esse². »

¹ *Défense des droits de l'Assemblée*, I^e partie, chap. xviii. — Collet, tract. de *Ordine*, part. I, pag. 466. — Collector Andegav., IIe Conférence, in^e Question.

² *Thesaurus resolutionum S. Cong.*, tom. V, pag. 204. Ferraris, v^o *Ordo*, art. iii, n° 98. Cf. Collet, loco citato, pag. 478, n° 218. Notamus, data

3º Quoad Episcopum *familiæ*, necessarium omnino est ut ordinandus commoratus sit in ædibus Episcopi, et fuerit illius servitio assumptus; quamobrem, nepotes præsulis qui sunt alterius diœcesis non possunt ab eo suscipere ordines, nisi ipsi inservient: ita decidit S. Congregatio Concilii, ann. 1608. Eadem Congregatio pluries declaravit Episcopis fas esse suos familiares ordinare titulo pensionis, vel etiam patrimonii, quando expedire judicaverint necessitatibus vel commoditati suarum Ecclesiarum, atque illarum servitio eos adscribunt, ut in illis suo munere fungantur; necessaria proinde non esset, hoc in casu, beneficio collatio. Hæc refert Giraldi, qui simul animadvertis data resolutiones non adversari posteriori constitutioni Innocentianæ⁴.

* 166.—III. Episcopus, qui jus habet conferendi ordines, potest eodem jure dare litteras dimissoriales quibus clericu sit facultas ordines ab alio Episcopo suscipiendi.

Præter Episcopum, dare etiam possunt litteras dimissoriales: 1º Vicarius generalis, absente Episcopo; non autem in diœcesi praesente; 2º capitulum cathedrale, post annum a vacatione sedis; quæ duo infra explicabuntur, ubi de officio vicarii et de juribus capitulo dicendum erit. De privilegiis regularium relative ad ordinationem in II^a parte *Prælectionum* agemus (n°s 491 et seq.).

Ut servetur disciplina constituta, nullusque prælatus alterius jura invadat, neve clericus se proprio Episcopo subducatur, apposita fuit gravis sanctio legi. Concilium Tridentinum decrevit Episcopum qui ordinem contulerit alieno clero, litteris dimissorialibus non obtentis, suspendi ipso facto per annum a collatione ordinum; et clericum ordinatum manere suspensum ab exercitio ordinum susceptorum, quamdiu placuerit proprio Episcopo. (Sess. XXIII, cap. VIII.)

occasione, clericum qui ordinatus fuerit a S. Pontifice, non posse ordinem superiorem ab ullo alio Episcopo recipere, absque licentia Sedis Apostolice. Cap. *Cum in distribuendis*, 12, DE TEMPORIBUS ORDIN. V. Litteras Benedicti XIV In postremo, datas ann. 1756.

⁴ Giraldi, *Expositio juris pontificii*, loc. cit., sect. xcvi, not. 8.

*167.—IIIº *Quodnam sit officium Episcopi titulo doctoris?*

Episcopus, quatenus doctor, officium habet docendi plebem suam. Hoc esse proprium munus Episcoporum declarat sancta synodus Tridentina, et idcirco Ecclesia Episcopi vocatur *Cathedralis*.

Jura Episcopi, doctoris titulo, sunt: 1º proponendi, ac intimandi cum auctoritate suis diœcesanis quæ jam definita sunt, aut certo continentur in prædicatione communii Ecclesiae; 2º condemnandi opiniones quæ in sua diœcesi suboriuntur contra sanam doctrinam, et libros prohibendi quibus periculose novitates proponuntur; 3º committendi clericis, quos idoneos ad ministerium noverint, munus prædicationis in sua diœcesi. Nullus sacerdos, seu regularis, seu sæcularis, præsumere debet prædicare fideli bus sine licentia Episcopi. Ipsimet regulares qui privilegium habent prædicandi in sui ordinis Ecclesiis, tenentur se personaliter præsentare coram Episcopo, et ab eo benedictionem petere, antequam suo ministerio fungi incipient. (Conc. Trid., sess. v, cap. II.) Ratio est quod Episcopus sit peculiari titulo doctor et pastor suarum ovium, et constituatur in sua diœcesi custos sanæ doctrinæ, ac veluti organum Ecclesiae.

Episcopus, ut rite fungatur hoc maximi momenti officio, doctrinas proponere debet in eo gradu certitudinis quo communiter habentur in Ecclesia catholica. Quæ sunt dubia et controversa, præsertim inter ipsos pastores, sive ad fidem, sive ad principia generalia morum, vel etiam disciplinam generalem spectent, definire non debet, ne obtrectare videatur libertati quam Ecclesia cuique dimittit aliter opinandi pro suo arbitrio. Aliunde regula canonica vult ad Sanctam Sedem deferri causas majores, inter quas præcipuum certe locum obtinet auctoritativa definitio dogmatum, et rei disciplinaris que universalis Ecclesiae interest. (Cap. *Majores*, 3, DE BAPTISMO, lib. III Decret.)

In nonnullis tamen quæstionibus obscuris et in controversiam adductis, potest silentium in sua diœcesi clericis et laicis impo nere usquedum saltem causam detulerit ad S. Sedem, si, atten tis circumstantiis temporum, gravia scandala fidelibus immineant,

cum periculo charitatis et fidei, ex disputationibus ac partium dissidiis. Potest etiam, in iis quæ ad mores attinent, regulam servandam proponere per modum consilii et exhortationis, ut, quantum possibile datur, inducatur agendi uniformitas, sive multa incommoda præcaveantur.

Ex officio doctoris, quod proprio jure Episcopo convenit, sequitur fideles teneri ad obsequium præstandum suo præsuli docenti; quæ obligatio determinatur juxta ea que mox dicta sunt. Vel enim Episcopus tradit fidem catholicam, nullumque obvenit dubium rationabile quin illam rite proponat, et tunc assentiri tenentur eodem prorsus obsequio quod Ecclesiæ catholicæ impendunt; vel Episcopus pronuntiat circa quæstiones noviter exortas de quibus non certo adhuc constat quid universalis Ecclesia teneat, et in eo casu non possunt assentiri sensu fidei, cum Episcopus non gaudeat privilegio infallibilitatis. Debent nihilominus obsequium etiam internum, ob auctoritatem superioris et fundatam præsumptionem, si tamen non urgeant in contrarium rationes graves.

*168.—IV° *Utrum Episcopus sit legislator in sua diœcesi?*

I. Episcopus jus habet decreta condendi quæ vim legis habeant. Prob. 1° *Ex textu Evangelii: Quæcumque alligaveritis super terram...* Leges sunt ligamina simul et medium conveniens regendi fideles; ergo juxta divinam institutionem Episcopus valet leges ferre. 2° *Ex necessitate Ecclesiarum.* Præter leges generales quibus universalis Ecclesiæ providetur, necesse est sua singulis Ecclesiis esse particularia statuta ob diversam rationem morum; atqui jus condendi hujusmodi statuta competit, non solum Rom. Pontifici qui gerit sollicitudinem omnium Ecclesiarum, sed et Episcopo cui regimen diœcesis commissum fuit, quique novit quid mores incolarum, quid temporum opportunitas, quidve peculiares loci circumstantiae exposcant. 3° *Ex traditione.* Constans ea fuit praxis in omnibus Ecclesiis, ut singuli Episcopi jure proprio, quatenus pastores ordinarii, præscriberent quæ ad communem utilitatem

diœcesis referre ipsis visa sint. Hæc autem praxis certum argumentum præbet de potestate legislativa Episcoporum, cum nec eos usurpati juris ullus arguat, quod absonum foret, ubi de praxi universalis agitur; nec supponere ulla tenus liceat, contra apertum textum mandatorum episcopalium, eos vi delegationis, non jure proprio, leges condidisse. 4° *Ex sensu communi catholicorum.* « Nemo catholicorum negat, ait card. Soglia, Episcopis jus inesse jubendi, seu ferendi leges, et unumquemque debere sui Episcopi legibus obtemperare... Innumeræ sunt SS. Patrum loca quæ hanc jubendi parendique divinam legem apertissime confirmant, quæ omnia in medium proferre et longum esset, et non necessarium. » (*Institutiones juris publici*, § 52.)

II. Quæ Episcopus præcipere possit, satis determinatur ex natura ipsiusmet auctoritatis episcopalnis.

Potest leges condere ad mores reformatum, ad disciplinam restituendum, ad cultum divinum promovendum, et generatim ad ea omnia quibus bonum regimen diœcesis promovetur. At non potest aliquid statuere quod vel juri communi, vel disciplinæ provinciæ, decretis conciliarum provincialium constabilitatæ, aduersetur; unde Pius VI proscriptis, tanquam erroneam et inducentem in schisma et subversionem hierarchiæ, propositionem synodi Pistoriensis, qua dicebatur Episcopum debere prosequi reformationem disciplinæ, et id contra consuetudines, reservationes, exemptiones quas judicat bono diœcesis contrarias. (Bull. *Auctorem fidei*, prop. vii.) Item si evenerit ut contra aliquam juris communis, vel Apostolicæ Sedis sanctionem, prævaluerit consuetudo, fas non esset Episcopo edere constitutionem eidem consuetudini conformem et canonicis institutis adversantem. Id saltem non expedit. « Etenim, ait Benedictus XIV post Barbosa, quod consuetudo prævaleat contra legem superioris, id oritur ex ipsomet superioris consensu, qui eam etiam suæ legi obviantem, cum rationabilis et diurna est, statuit tolerandam; unde fit ut ejus-

« dem superioris auctoritati nihil per eam censeatur detractum.
 « At si inferior consuetudini, superioris legi contrariæ, suo
 « peculiari statuto vires adjicere velit, videbitur profecto aucto-
 « ritatem sibi arrogare delendi legem superioris, quod in nullo
 « rerum eventu esse eidem permisum præmonuimus. » (*De
 Synodo*, lib. XII, cap. VIII, n° 8.)

*169.— Vº Quæ sit auctoritas Episcopi in clericos diœce-
 sanos?

I. Episcopus eligit qui ordinari postulant, suoque clero cooptat. Olim disputabatur inter canonistas, an admissio aliquis in clerum, esset actus jurisdictionis voluntariæ, quem pro suo prudenti arbitrio Episcopus denegare posset iis quos minus idoneos arbitraretur; an e contra teneretur ad ordinationem admittere omnes qui processu judiciali non probarentur indigni. Gravem difficultatem ea de re faciebant nonnulli textus juris¹, quam in praxi removit concilium Tridentinum, cap. I, sess. XIV. Hoc nimirum decreto tribuitur Episcopo facultas denegandi etiam clericu, a fortiori laico, per actum extrajudiciale, ascensum ad sacros ordines. Hinc sequitur Episcopum in hac parte judicem esse promovendorum in statum clericalem, et suas vices delegare posse rectori seminarii, in quo alumni ad hunc statum proxime disponuntur.

*170. — II. Episcopus omnes suæ diœcesis clericos, præ-
 sertim presbyteros, sub sua jurisdictione continet, adeo ut
 regulariter non possint sine illius assensu in aliam diœcesim
 transmigrare, et teneantur obire functiones quas ipsis commi-
 serit.

1º Clerici, saltem presbyteratus ordini initiati, non possunt in aliam diœcesim migrare absque licentia sui episcopi. Hoc certum imprimis de presbyteris alicui Ecclesiæ ex officio adscriptis, ut sunt canonici, parochi, imo et vicarii. Ita postula bonum Ecclesiarum regimen, et supponit decretum concilii

¹ Fagnan, in cap. *Ad aures et in cap. Ex tenore DE TEMPORIBUS ORDIN.*

Trid., cap. XVI, sess. XXIII, ubi, data lege ne quis aliter ordinetur quam si illum Episcopus assumpserit pro utilitate Ecclesiæ cuius servitio adsciscatur, additur: « Quod si locum in inconsulto Episcopo deseruit, ei sacrorum exercitium interdi- catur. » Idem etiam tenendum de presbyteris quos Episcopus necessarios judicat suæ diœcesi, quamvis actu non sint addicti alicui ministerio determinato; nam illos hac lege ordinavit ut sue Ecclesiæ, diœcesi nimirum, deservirent. Obligatio insuper quæ ipsi incumbit providendi utilitatibus hujus Ecclesiæ, jus naturaliter includit retinendi suos clericos, vel revocandi si jam discesserint. Qui finem prosequi tenetur, media ad id convenientia habeat necesse est.

Adduci possunt in confirmationem decreta Concilii Balti- morensis anno 1829 habitu, et plures decisiones S. Congregationis. Hæc habet II^{um} decretum concilii: « Statuimus et decla- ramus quemlibet sacerdotem, qui pro quacumque hujus provinciæ diœcesi ordinatus fuerit, teneri vi promissionis in ordinatione factæ ad permanendum in eadem diœcesi et ad se subjiciendum præsuli suo, usquedum canonice dimissus fuerit. Statuimus quoque eadem obligatione pariter adstringi omnem sacerdotem rite cooptatum in aliquam diœcesim. » S. Congregatio concilii sæpius dedit decisiones in eodem sensu, quæ nimirum indicant liberum non esse Presbyteris, etiam non adscriptis alicui Ecclesiæ vi beneficij personalem residentiam requirentis, e sua diœcesi discedere, si dissentiat Episcopus¹.

A regula generali excipiendi sunt: 1º clerici qui volunt ingredi religionem, de quo in II^a parte agendum nobis erit, ubi de *Statu religioso*. 2º Clerici qui ante ordinationem presbyteratus domicilium in aliena diœcesi acquisiverunt. Item presbyteri qui de consensu, saltem legitime præsumpto, sui Ordinarii officium inamovibile obtinuerunt, vel ministerium assumpse-

¹ Cf. *Thesaurum resol.* S. C., tom. LXXXVIII, pag. 255 (an. 1818). — Tom. LXXXII, pag. 278 (an. 1822). — Tom. CXIII, pag. 28 (an. 1853). — Fagnan, in cap. *Admonet*, n° 15, *de RENUNTIATIONE*, lib. I Decret.

runt quod sine gravi damno deserere non possunt. 3º Clerici et etiam presbyteri qui necessarii non reputantur in sua diocesi. His dare debet Episcopus litteras testimoniales quibus liberum fiat adire aliam diocesim, ut decisum fuisse a S. Congregatione refert Zamboni in suis conclusionibus, vº Clerici, § 7.

Ex dictis sequitur presbyterum non posse suam diocesim deserere et in aliam migrare absque licentia sui Episcopi, etiam ad assequendum beneficium Ecclesiasticum ad quod fuerit electus, vel quod Episcopus alienus sponte ipsi obtulerit; quod pari jure, dicemus de quovis alio officio, v. g. vicariatus generalis. Suadet quidem æquitas ut Episcopus moderate utatur jure suo, et se facilem prebeat ad concedendam licentiam, si possit absque detimento sueæ diocesis; verumtamen qui illum adeunt causa obtinendi litteras dimissoriales, meminisse debent nullam exceptionem jure appositam fuisse regulæ generali subjectio- nis pro casu quo beneficium, aliudve quodvis officium, ipsis oblatum fuerit in aliena diocesi, et Episcopum judicem esse an expediat, vel non, concedere expetitam licentiam¹.

2º Clerici tenentur, salvo jure sibi a sacris canonibus quæ-

¹ Abs re non erit referre, ex *Thesauro Resol.* (tom. XCIII, p. 28-55), decisionem quæ data est anno 1855 a S. Congregatione Concilii, in causa ad presentem questionem attinente.

G. Britius, diocesis Reatinæ, prima jam tonsura initiatus a suo Antistite, atque inde inter alumnos Congregationis S. Vincentii a Paulo Romæ cooptatus, minores ibidem et sacros ordines suscepit titulo patrimonii. Congregationem aliquot post annos justis ex causis deserendam esse censuit, reversusq; idcirco in patriam erudienda juventutem operam dedit, ac postea demum Archipresbyteratum in diocesi Sabinensi obtinuit in concurso, cuius etiam beneficium possessionem init, auctus præterea officio vicarii foranei ab Episcopo Sabinensi. Cum vero deserendæ in eum finem Reatinæ diocesis facultatem postulasset ab Antistite, restitut Episcopus votis Britii, ob eam causam quod Britius poterat in sua diocesi præfici parochiæ et aliunde jam ex beneficio simplici anno redditu potiebatur quo necessaria ad vitam cultumque satis commode sibi comparabat. Contentione exinde orta Episcopum inter et Britium, causa delata est ad S. Congregationem. Britius pro sua parte allegavit se sacris ordinibus, ipsique Presbyteratu initiatum titulo patrimonii extra diocesim, non spondisse obe- dientiam Episcopo suæ originis, nullique proinde Ecclesiæ adscriptum ab eo

sito, obire munus seu officium acceptare quod illis commiserit Episcopus.

Si igitur omnes clerici obtemperare debent suo præsuli, ad id obsequium præ cæteris tenetur presbyter qui intra sue consecrationis ritus obedientiam spopondit; non enim pro nuda, inanique formula habenda est solemnis illa obedientiae et reverentie promissio facta juxta vetustissimum Ecclesiæ morem; sed presbyterum addicit ut suo præsuli obsequatur in iis omnibus, que juxta sanctiones canonicas, in bonum diocesis Episcopus præcipit. Hinc Patres primi concilii Baltimorensis omnes sacerdotes admonent « sive fuerint in suis diocesibus ordinati, sive « in easdem cooptati, ut memores promissionis in ordinatione « emissæ, non detrectent vacare cuilibet missione ab Episcopo « designatæ, si Episcopus judicet sufficiens ad vita decentem « sustentationem subsidium illuc haberi posse, idque munus « valetudini et viribus sacerdotum ipsorum convenire. » (De- creto Iº concilii.)

Dixi : *salvo jure...* Qui habet aliud officium inamovibile, et

fuisse in qua adigeretur susceptorum ordinum muneribus se exercere. Cum insuper nullo donatus fuerit beneficio quo lege residentiæ teneretur, con- cludebat se iis clericis esse accensendum qui sui juris sunt, ac libere pro libitu possunt e diocesi discedere. Episcopus e contra assuruit se Britium in clerum cooptasse sacra tonsura, eumque hoc ipso addixisse ad clericalia officia exercenda in sua diocesi; quamvis etenim hæc hujusmodi adscriptio diversa sit ab illa quam veteres canones faciendam præscripserunt eidam certo titulo, eumdem tamen effectum obtinet, eo sensu quod clericus non possit inconsulto Episcopo deserere Ecclesiam pro cuius servitio ordinatus est. Adjectis jurisdictionem Episcopi Reatini in Britium suspensam fuisse ex suscepso per ipsum Missionariorum instituto, sed cessante causa cessasse effectum, et proinde Britium sub jure sui Episcopi rediisse ex quo religio- sum institutum dimiserat. Tandem animadvertis sponsonem obedientiæ quæ fit in sacra Presbyteratus ordinatione erga eos omnes pretendi Epis- copos quibus legitimo jure parere ubilibet debeat sacerdos... Cum hæc ex utraque parte discussa fuissent, postulatum est *An et quomodo sacerdos G. Britius cogi possit ut in diocesim Reatinam revertatur, in casu S. Congregatio respondit : Affirmative, dummodo de congrua eidem ab Episcopo provideatur.* — Id est, de officio quod ei sufficiat ad honestam sustentationem.

Cf. Benedictum XIV., *de Synodo*, lib. XI, cap. II, n° 4-10.